Evaluering af skriveproces

Rapporten er en evaluering af skriveprocessen i forbindelse med bogen "De Kronisk Syge". Bogen er en del af projektet Mangfoldigt Engagement, som Ungdomsbureauet har sat i søen for engagere forskellige typer af unge og styrke deres demokratiske selvtillid. Projektet er støttet af Lauritzen Fonden.

Analyse & Tal – www.ogtal.dk – Juni 2021

&#

Indhold

Intro

Evaluering af bogen "De Kronisk Syge" 3
Mangfoldigt Engagement – end bred ungeindsats 4
Formål og praktisk gennemførelse 5

Analyse

#1: Forfatterne: Motivationen for at være med er større end mig 6
#2: Skrivemakkerne: Det er en virkelig vigtig stemme at give de unge 12
#3: Processuelle bemærkninger 18

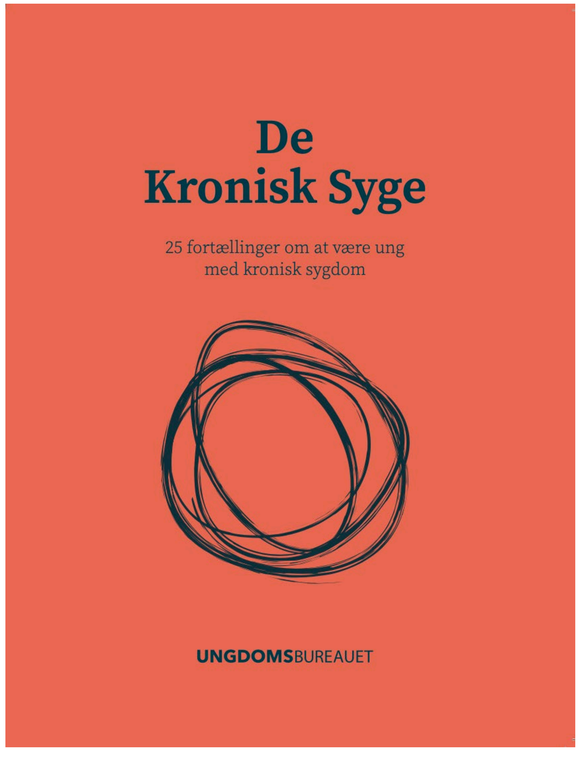
Konklusion og anbefalinger

#4: Konklusion: "De" tager ordet 22

Anbefalinger 24

Om Analyse & Tal 27

Evaluering af bogen "De Kronisk Syge"

Denne rapport er en evaluering af bogen "De Kronisk Syge", som er en del af Ungdomsbureauets De-serie. "De" er unge, som ofte omtales i den offentlige debat, men som sjældent selv er en del af den. Den offentlige debat om f.eks. unge flygtninge, unge gældsatte eller unge med kronisk sygdom finder typisk sted gennem udsagn fra eksperter, politikere eller andre myndighedspersoner. Sjældent får de unge selv en stemme i debatten.

Gennem De-serien giver Ungdomsbureauet ordet til unge, som står i en svær og stigmatiseret situation. De enkelte bøger samler 20-25 unges personlige fortællinger, og tilsammen giver fortællingerne et nuanceret og perspektivrigt indsigt i, hvad det vil sige at stå i en given livssituation – set gennem de unges briller. Det overordnede formål med bogudgivelserne er at give de unge, som medvirker, en større demokratisk selvtillid – altså en øget tro på og lyst til at bruge deres stemme til at engagere sig i samfundet på en meningsfuld måde.

I denne rapport evaluerer vi skriveprocessen under udarbejdelsen af "De Kronisk Syge". Vi følger nogle af forfatterne og deres skrivemakkere og får derigennem et indblik i deres motivation for at indgå i projektet: Hvad de fik ud af at være med? Hvad de kunne ønske sig var anderledes? Og hvordan de har oplevet det at få – eller måske snarere tage – en offentlig stemme?

Mangfoldigt Engagement – en bred ungeindsats

Bogudgivelserne er en del af projektet "Mangfoldigt Engagement", som Ungdomsbureauet gennemfører med midler fra Lauritzen Fonden over en flerårig periode. Mangfoldigt Engagement handler om at styrke den demokratisk selvtillid blandt forskellige unge gennem en bred indsats af initiativer – og samtidig skabe mere viden om, hvordan man gennem forskellige greb kan engagere forskellige typer af unge.

Foruden bogudgivelserne er der i Mangfoldigt Engagement to andre initiativer:

- Eksperimenter i skoleklasser ("Engagement labs")
- Inklusion af FGU-unge i frivilligt arbejde på Ungdommens Folkemøde ("Rumlig")

I denne evaluering fokuserer vi alene på bogudgivelsen.

Formål og praktisk gennemførelse

Formålet med evalueringen

Evalueringens umiddelbare formål er at evaluere forfatteres og skrivemakkeres oplevelse af at deltage i projektet: Hvad var deres motivation? Hvad har de fået ud af det? Og hvad kunne de ønske sig havde været anderledes?

Derudover forsøger vi også at "tage temperaturen" på, hvordan projektet er lykkedes i forhold til nogle af de helt centrale begreber for Ungdomsbureauets arbejde, nemlig demokratisk selvtillid, samfundsengagement og det at få – eller måske snarere tage – en stemme i samfundsdebatten. Betegnelserne *forfatter* og *skrivemakker* er gennemgående i evalueringen. Fælles for forfatterne er to betegnelser: Ung og kronisk syg. Forfatterne har skabt deres fortællinger i samarbejde og fællesskab med frivillige skrivemakkere. Skrivemakkeren har været til rådighed på forfatterens præmisser, enten som skribent eller redaktør, og har understøttet, opmuntret, lyttet og inspireret.

Praktisk gennemførelse

Evalueringen af bogudgivelsen er baseret på optagne samtaler mellem forfattere og skrivemakkere, i alt tre cases – to er gennemgående for hele forløbet, en enkelt er udskiftet undervejs. Derudover indgår også et par afsluttende spørgsmål fra Ungdomsbureauets interne evaluering.

At basere evalueringen på optagne samtaler mellem skrivemakker og forfatter giver os mulighed for at komme med ind i det fortrolige rum, som de to unge skaber i løbet af processen. Traditionelle interviews ville også have været en mulighed, men vi har i stedet valgt at "udnytte" den intimitet og fortrolighed, som allerede er skabt mellem forfatter og skrivemakker ved at lade dem svare på spørgsmål i umiddelbar forlængelse af deres samarbejde om bogskrivningen.

Samtalerne er delvist transskriberede og de anvendte citater er anonymiserede og af og til let redigerede, også på ordlyd, for læselighedens og anonymitetens skyld.

Forfattere: Motivationen for at være med er større end mig

" Det har givet mig en tilfredsstillelse at komme frem med min historie. Tanken om, at det måske kan hjælpe nogen til at tænke, at de ikke er alene, hvis de har været i samme situation. Det, tror jeg, er det vigtigste for mig."

- Forfatter

"Jeg deltog for at fortælle andre, at det er okay at være syg."

- Forfatter

"Jeg tænker det er vigtigt, at folk har nogen at relatere til, hvis de står i en lignende situation. Selvom det er en sindssyg historie, synes jeg, det er vigtigt at vise, at man godt kan komme videre. Alle bliver ramt af alt muligt i livet. Der er nok bare ikke så mange, der bliver ramt af sygdom, mens de er unge. Men det behøver ikke ødelægge noget, det kan også godt bidrage med noget."

- Forfatter

Med min erfaring kan jeg gøre en forskel for andre

En del af evalueringsspørgsmålene drejer sig om forfatternes motivation for at være med i bogskrivningen, og hvilket formål de gik til opgaven med: Hvorfor ville de fortælle deres historie? Og hvad håbede de at få ud af at være med i en bog?

I besvarelserne er det tydeligt, at forfatternes motivation for at være med i bogprojektet generelt er langt større end en individuel egeninteresse. Forfatterne beskriver, at de i kraft af deres erfaring med kronisk sygdom har en position, hvorfra de kan gøre en forskel for andre. Flere ønsker med deres historier at hjælpe andre, der står i en lignende situation, til ikke at føle sig alene. Og at de gennem deres historier kan være med til at vise, at *"det er okay at være syg"*, at *"man godt kan komme videre"*, og at *"det ikke behøver ødelægge noget, det kan også godt bidrage med noget."*

Flere forfattere ytrer altså et håb om at kunne gøre livet lettere for andre og vise en frem vej for dem, der måtte stå i en tilsvarende svær situation.

"Jeg vil helt vildt gerne fortælle min historie for at prøve at afmystificere, hvad min sygdom egentlig er for noget. Nu kommer mit navn jo i bogen, og jeg vil gerne være åben omkring det, netop for at nedbryde de tabuer, der er omkring at have min sygdom. Det er klart, at folk ikke nødvendigvis ved, hvad det er; hvordan det smitter, og alle de her ting. Jeg tror, det handler om at oplyse folk, så de ikke er berøringsangste. "

- Forfatter

"Jeg håber, bogen kan bidrage til at nedbryde mange af de her tabuer og fordomme. I bogen giver vi folk mulighed for at læse, hvordan det er at leve med sygdommene i virkeligheden – i stedet for det billede, som medierne viser frem. Der er mange, der tror, de ved, hvordan det er at have en kronisk sygdom, fordi de har hørt om det i medierne. Men jeg tror, bogen vil kunne give et andet indblik i, hvordan det er at have de forskellige diagnoser."

- Forfatter

Oplysning vil gøre folk mindre berøringsangste

Forfatterne beskriver gennemgående et ønske om, at de med deres historie kan bidrage til skabe oplysning og indsigt i, hvordan det er at leve med forskellige kroniske sygdomme. Folks generelle opfattelse af, hvad det vil sige at være kronisk syg, stemmer ikke altid overens med forfatternes virkelighed. Som en af forfatterne fortæller, kan der være en tendens til at slå alle med kronisk sygdom over én kam. Men i virkeligheden lever personer med kroniske sygdomme vidt forskellige liv alt afhængig af, hvilken sygdom man har, og hvordan den kommer til udtryk hos den enkelte: "*Som kronisk syg kan man risikere at blive sat i bås: "Kronikere er den samme type." Men bogen er et bevis på, at det er så forkert, som det overhovedet kan være,"* siger en af forfatterne.

En anden beskriver, at mediernes billede af at leve med kronisk sygdom ikke er særlig repræsentativt. Gennem de mange forskellige historier i bogen, håber flere af forfatterne at kunne være gøre udenforstående klogere på, hvad det vil sige at leve med en kronisk sygdom. *"Jeg tror, det handler om at oplyse folk, så de ikke er berøringsangste,"* siger en forfatter.

"Da vi startede, håbede jeg, at der ville være unge mennesker, der kunne læse nogle historier og spejle sig i dem, blive inspireret og føle sig set. Men jeg bliver mere og mere bevidst om samfundsperspektivet: Nu er vi 25 unge, der har fortalt, hvordan det er at leve med en kronisk sygdom. Som kronisk syg kan man risikere at blive sat i bås: "Kronikere er den samme type." Men bogen er et bevis på, at det er så forkert, som det overhovedet kan være. Vi er meget forskellige. Forhåbentligt kommer der et mere nuanceret perspektiv på det at være kronisk syg."

-Forfatter

"Jeg fortalte min historie for at kunne være med til at ændre systemet for, hvordan man håndtere folk, som er i min situation. Og også for at andre, der sidder derude med lignende oplevelser eller en lidelse, ikke føler sig alene."

- Forfatter

" Jeg ville dele min historie for at aftabuisere det at være kronisk syg."

- Forfatter

Ønske om samfundsforandring

Forfatternes ønske om at skabe oplysning og indsigt i, hvordan det er at leve med kronisk sygdom er ofte knyttet til et håb om, at de med deres fortællinger kan være med til at skubbe til samfundet – særligt samfundets diskurser om kroniske sygdomme. Der er bred enighed om, at der stadig er stigmatisering og tabuer forbundet med at være kronisk syg, og forfatterne beskriver direkte, at de gerne vil aftabuisere, afstigmatisere og nedbryde fordomme. En af forfatterne beskriver endda, at vedkommende håber at *"ændre systemet for, hvordan man håndtere folk, som er i min situation"*.

Vi finder således et stort samfundsengagement i forfatternes motivation for at indgå i bogprojektet. For nogle er samfunds-perspektivet opstået hen ad vejen. Som en forfatter siger: *"Da vi startede, håbede jeg, at der ville være unge mennesker, der kunne læse nogle historier og spejle sig i dem (...) Men jeg bliver mere og mere bevidst om samfundsperspektivet: Nu er vi 25 unge, der har fortalt, hvordan det er at leve med en kronisk sygdom."*

"Jeg havde høje forventninger, da jeg gik ind til projekt og alligevel har det overgået dem med længde! Jeg har lært nogle nye ting om mig selv i processen, og det har givet mig nogle vigtige overvejelser i forhold til, hvordan jeg tackler mit handicap. Og så havde jeg slet ikke set det komme, at det skulle være en så stor oplevelse at få lov at læse de andres historie, det har virkelig været en fed oplevelse!"

- *Forfatter*

"Der har været forsinkelser og tekniske problemer, men hele projektet har været godt, og jeg har lært meget af det. Det har virkelig hjulpet mig i min egen proces med at bearbejde min fortid."

- Forfatter

"Jeg har fået en helt anden accept af mit liv, jeg har fået bearbejdet en masse negative tanker. Jeg har fået et andet indblik i mit eget liv og fortid. Jeg er blevet mere åben omkring min sygdom og gemmer den ikke ligeså meget væk."

- Forfatter

Hjælp til selvhjælp

Endelig er der flere forfattere, der reflekterer over, at bogudgivelsen har hjulpet dem videre i deres eget liv. Nogle beskriver, at det at fortælle sin historie – og stifte bekendtskab med andres historier – har hjulpet dem med at bearbejde svære tanker og oplevelser og med at nå til nye erkendelser. *"Jeg har fået en helt anden accept af mit liv, jeg har fået bearbejdet en masse negative tanker. Jeg har fået et andet indblik i mit eget liv og fortid. Jeg er blevet mere åben omkring min sygdom og gemmer den ikke ligeså meget væk,"* er der en, der skriver.

Flere forfatterne har oplevet, at skriveforløbet har bidraget til en grad af selvudvikling. *"Jeg har lært nogle nye ting om mig selv i processen, og det har givet mig nogle vigtig overvejelser i forhold til, hvordan jeg tackler mit handicap,"* siger en forfatter. Der er også en forfatter, der påpeger, at vedkommende måske var for hurtig til at skrive sin historie, fordi vedkommendes diagnose er relativt ny: *"Set i bakspejlet gerne ville have lavet nogle ting om i min historie. Slettet nogle ting, tilføjet andre."* Men samlet set er der bred enighed om, at det har betydet meget for forfatterne at fortælle deres historier – også mere, end flere af dem havde forventet til at begynde med.

Opsummerende

I forfatternes besvarelser finder vi to grundlæggende motivationer for at indgå i bogprojektet: 1) Et relationelt motiv om
at hjælpe og inspirere andre, der måtte stå i en lignende situation, og 2) Et samfundsrettet motiv, der handler om at oplyse og nuancere, aftabuisere og nedbryde fordomme om, hvad det vil sige at være ung og kronisk syg. Undervejs i forløbet er flere forfattere blevet opmærksomme på, at det at fortællingerne også har givet dem nogle nye erkendelser og perspektiver på deres liv.

Ungdomsbureauets mission med De-serien er at give flere unge en større demokratisk selvtillid og et større samfundsengagement. Det er store begreber at evaluere på, og vi kan ikke med sikkerhed sige, i hvilken grad det specifikt er bogskrivningen, som har resulteret i forandringer hos de unge forfattere – og i hvilken grad det er andre omstændigheder. Men vi kan i hvert fald konkludere, at flere forfattere har haft en oplevelse af at kunne bruge deres stemme, en tro på at kunne inspirere og gøre forskel for andre og for nogens vedkommende et håb om at kunne bidrage til at ændre hele systemet. Flere beskriver desuden, at de har fået det bedre med deres egen sygdom og en større accept af deres eget liv. Alt dette må siges at være vigtige komponenter i byggestenene for demokratisk selvtillid og samfundsengagement.

2022

Skrivemakkere: Det er en virkelig vigtig stemme at give de unge

”Hvis jeg overhovedet kan være med til at formidle et vigtigt budskab, så vil jeg meget gerne det. Og så at hele det her projekt, både dine fortællinger og de andres, kan være med til at nuancere og modvirke nogle fordomme i samfundet. Hvad det fører til ved jeg ikke, men det tror jeg kan være virkelig sundt.”

- Skrivemakker

”Jeg vil gerne hjælpe med at skrive din historie, fordi det er en ekstremt vigtigt sag. Og der er noget i at lade folk komme til orde, som normalt ikke kommer til orde, som jeg utrolig gerne vil være en del af. Og i disse tider fylder sygdom meget og corona fylder meget, så der er noget aktualitet omkring det. Men der er også visse sygdomme, som bare får lov at eksistere, uden at der bliver talt om dem. Og uden at dem, der har dem, kommer til orde.”

- Skrivemakker

Jeg kan give andre et sted at tale fra

I evalueringsspørgsmålene er skrivemakkerne bl.a. blevet spurgt om deres motivation for at indgå i bogskrivningen: Hvorfor ville de hjælpe med at fortælle forfatterens historie? Og hvad håbede de på at få ud af at hjælpe med at skrive en bog?

Et motiv, der går igen hos skrivermakkerne, er et håb om, at de i kraft af deres erfaring med skrivning og formidling, kan gøre en taleposition tilgængelig for forfatterne: *”Hvis jeg overhovedet kan være med til at formidle et vigtigt budskab, så vil jeg meget gerne det”*. Skrivemakkerne har igennem skriveprocessen erfaret, at unge med kronisk sygdom alt for sjældent kommer til orde i den offentlige debat, hvilket de håber, at bogen kan være med til at ændre på: *”Der er noget i at lade folk komme til orde, som normalt ikke kommer til orde.”* Ligesom forfatterne oplever skrivemakkerne, at de unges diagnoser og de udfordringer, de kæmper med i dagligdagen, får alt for lidt opmærksomhed, mens andre befolkningsgrupper og diagnoser har større bevågenhed. Som en skrivemakker udtrykker det: *”Men der er også visse sygdomme, som bare får lov at eksistere, uden at der bliver talt om dem”*.

”Jeg kunne godt tænke mig at den her bog kom ud til nogle mennesker, der havde en smule magt. Som kunne fortælle nogle andre mennesker: Prøv at høre, få fingeren ud af gaskammeret! Fordi ved at give ressourcer i tide kan man sparre ressourcer. Det er mit håb for denne her bog: At folk kan få de ressourcer, de skal have. En anden ting, jeg håber bogen kan, er at komme ud til rigtig mange mennesker og fjerne noget af den stigmatisering, der er omkring sygdom, og kronisk syge og unge med sygdom. Det er ikke et stort tabu, men der er stadigvæk noget stigmatisering omkring det. Og der er stadigvæk ting, vi ikke kender til.”

- Skrivemakker

”Jeg synes, det lød som en enormt vigtig stemme at give til de unge mennesker - for at skabe fokus på unge, der lever i en hverdag med kroniske sygdomme og komme "bag facaden" på særligt de sygdomme, der ikke er synlige for øjet.”

- Skrivemakker

Også folk med magt skal lytte

Med ønsket om at *”give de unge mennesker en stemme”,* som en skrivemakker formulerer det, følger også et ønske om, at bogen vil nå ud til mennesker med magt, som vil lytte og *”få fingeren ud af gaskammeret”*.

Flere skrivemakkere beskriver, hvordan det i løbet af skriveprocessen er blevet klart for dem, at forfatterne har måttet slås for at få den nødvendige hjælp på det rigtige tidspunkt, og hvordan kontakten til forvaltninger, hospitaler og andre systemer kan være udmattende – samtidig med at man skal håndtere en kronisk sygdom.

Skrivemakkerne håber altså, at den taleposition, de stiller til rådighed for forfatterne, ikke kun gør forfatterne i stand til at nå ud til ”almindelige mennesker” og andre med kroniske sygdomme, men også til de folk, der har mulighed for at ændre på de træge systemer og tunge paragraffer, der gør det besværligt opslidende at være ung og kronisk syg.

”Jeg tænker, at bogen i det hele taget vil kunne nedbryde nogle fordomme. Og du har jo beskrevet den her følelse af at blive reduceret til din diagnose, altså de blikke, der kigger på dig. At folk har en meget ensidig opfattelse af, hvad din sygdom går ud på. Jeg tror, at når du åbent og ærligt kan fortælle din historie, kan det bidrage til at vise nogle nuancer i det. Forhåbentligt kan det ændre noget ved det perspektiv på din sygdom, der er lidt ensidigt og begrænset.”

- Skrivemakker

”Jeg synes, det er megavigtigt, at der kommer fokus på, at unge mennesker kan have det rigtig svært i livet. At der kommer gennemsigtighed, og at det ikke er noget tabu, at der er nogle ting man ikke kan overskue eller nogle ting, man kæmper med.”

- Skrivemakker

” Personligt har det åbnet min verden op for den sygdom, jeg er kommet tættere på igennem min forfatter - og det har givet mig en reminder om, at der hører en stor historie til ethvert menneske, som man ikke kan se udadtil. Det har trænet mit sprog til at snakke om ting, der kan være svære og gøre ondt.”

- Skrivemakker

Et rigt ungdomsliv behøver ikke være fuld af fart

En anden central motivation for skrivemakkerne er ønsket om, at de via deres formidling af forfatternes historier kan medvirke til at nedbryde tabuer og fordomme og nuancere billedet af, hvad det vil sige at være ung og kronisk syg. Flere skrivemakkere fortæller, at de igennem forfatternes historier har fået indblik i de unges følelse af omverdenens *”meget ensidige opfattelse”* af, hvad det vil sige at være kronisk syg, og dens forsøg på at putte de unge i nogle ganske bestemte kasser. Flere skrivemakkere udtrykker en lyst til at afhjælpe de unges oplevelse af at *”blive reduceret til deres diagnoser”* og vise variationen i, hvordan kroniske sygdomme kan komme til udtryk og mangfoldigheden i, hvordan de unge håndterer deres diagnoser.

Skrivemakkerne udtrykker et ønske om gøre op med forståelsen af, at der kun er én måde at leve et ungdomsliv på. Ofte bliver ”ungdomsliv” forbundet med overskud, fuld fart og mange bolde i luften. En skrivemakker håber at bidrage til af aftabuisere, *”at der er nogle ting, man ikke kan overskue eller nogle ting, man kæmper med”*. Med andre ord, at en kronisk sygdom ikke nødvendigvis er en hindring for et ungdomsliv og tilmed et godt et af slagsen.

”Det er altid læger eller fagpersoner eller myndigheder, man hører fra. Så der er noget i den personlige fortælling, som jeg tror, er ekstremt kraftfuldt, når man læser den. Den personlige beretning kan noget helt andet end statistik.”

- Skrivemakker

” Det har været en sjov udfordring at beskæftige mig med det her format, der er lidt anderledes, fordi det er jo dig, der fortæller din historie, men jeg har jo også skullet fortælle den på vegne af dig.”

- Skrivemakker

” Det kan give dig et andet perspektiv på, hvordan det er at være det her menneske: Hvordan er det at være dig? For du er ikke bare et tal i en bog eller en sygdom på en liste. Du er et menneske, der har en historie og en fed energi.”

- Skrivemakker

Styrken i den personlige fortælling

Flere skrivemakkere beskriver, at det har været sjovt og udfordrende at skulle skrive forfatternes historier som personlige beretninger – og for en del af skrivemakkerne også en ny erfaring. Flere skrivemakkere har gjort sig overvejelser om at ramme forfatternes tone og sprogbrug samt sikre en loyal gengivelse af forfatternes historier: *”Det er jo dig, der fortæller din historie, men jeg har jo også skullet fortælle den på vegne af dig.”*

Den proces har betydet et intenst samarbejde mellem forfatter og skrivemakker, hvor især de ømme og afgørende oplevelser i sygdomsforløbene har været en udfordring at skulle formidle. For uanset hvor meget skrivemakkerne bestræber sig på loyal formidling, er de også klar over, at der altid vil være tale om en fortolkning fra deres side. Skrivemakkerne udtrykker et håb om, at den personlige stemme og personlige erfaring vil give historierne kraft og sende dem ud over rampen til et bredt publikum, som forhåbentlig vil blive rørt og inspireret. Netop personlige beretninger står i skarp kontrast til al den fakta og statistik, som traditionelt fylder i den offentlige debat om kroniske sygdomme, men *”der er noget i den personlige fortælling, som jeg tror, er ekstremt kraftfuldt,”* siger en skrivemakker.

Opsummerende

I skrivemakkernes fortællinger finder vi tre grundlæggende motivationer til at deltage i bogprojektet. 1) Et relationelt motiv, der handler om, at de i kraft af deres kompetencer inden for skrivning og formidling kan hjælpe forfatterne med at fortælle deres historier og give dem et sted at tale fra. 2) Et samfundsmæssigt motiv baseret på ønsket om at nedbryde fordomme, oplyse og nuancere billedet af, hvad det vil sige at være ung med kronisk sygdom. 3) Et fagligt motiv for at deltage i bogskrivningen, som handler om, at de finder bogens format med personlige fortællinger spændende og nyskabende – og ser det som en sjov udfordring at skulle formidle forfatterens historie så loyalt som muligt i vedkommendes egen tone og sprogbrug.

Skrivemakkernes beskrivelser understøtter langt hen ad vejen bogens formål om at give unge demokratisk selvtillid og en stemme i samfundsdebatten. Skrivemakkerne beskriver direkte, at de ønsker at bidrage til at lade "*folk komme til orde, som normalt ikke kommer til orde*", hvilket – også for skrivemakkernes vedkommende – vidner om et stort engagement i vores demokratiske samtale.

3

Processuelle bemærkninger

" Corona satte lidt en stopper for, at vi syge kunne engagere os med hinanden. Men skriveprocessen var super interessant."
- forfatter

"Jeg synes, at der var et langt bedre samarbejde mellem mig og min forfatter i denne bog end i den tidligere bog, jeg medvirkede i. Nok blandt andet fordi vi havde mulighed for at mødes fysisk denne gang."
- Skrivemakker

" Vi har jo boet et stykke fra hinanden, og det er jo altid bedst at mødes fysisk, og det har vi jo så kun gjort to gange, den ene for at tage billeder. Det havde da været lettere, hvis vi havde været naboer. Men det var nu sådan, det var. Og så har det været fint at kunne snakke en masse på Skype og telefon. Så jeg synes egentlig ikke, vi har manglet kontakten. Det kan da godt være, man skulle have haft et enkelt fysisk møde mere under tekstarbejdet, men det er også en lang afstand, så i det store hele har det fungeret rigtig godt."
- Skrivemakker

Fysiske møder styrker samarbejdet

Corona har sat sit aftryk på bogprojektet og gjort det vanskeligt for forfattere og skrivemakkere at mødes fysisk. De har i høj grad været henvist til online møder og telefonsamtaler. Corona er forhåbentlig snart et overstået kapitel, men der er erfaringer at tage med – også til tiden efter corona. Evalueringen viser, at der er gode erfaringer med, at forfatter og skrivemakker mødes fysisk i begyndelsen af forløbet. Det booster tilliden og trygheden mellem de to og danner et godt udgangspunkt for det videre samarbejde.

Selvom corona-situationen har vist, at det er muligt at arbejde sammen på distancen, og at der kan komme en fin fortælling ud af Skype- og telefonmøder, så er de fysiske møder at foretrække. En geografiske nærhed mellem skrivemakker og forfatter giver bedre mulighed for, at de to kan lære hinanden at kende og lægge grundsten til en god relation og et stærkt samarbejde. Som en skrivemakker siger: *"Jeg synes, at der var et langt bedre samarbejde mellem mig og min forfatter i denne bog end i den tidligere bog, jeg medvirkede i. Nok blandt andet fordi vi havde mulighed for at mødes fysisk denne gang."*

”Vi har haft vores første møde i Aarhus, og vi har skrevet mails og haft nogle zoom-møder. Så kommunikationen har fungeret rigtig godt. Og så skal der være tillid fra min side og fra din side. Og den var der rigtig hurtigt. Det eliminerede mange af de udfordringer, der kunne have været og har gjort det nemt at lave det her sammen med dig. Det havde været en super anderledes proces, hvis jeg havde gjort det med en anden. Det handler meget om den energi, man sætter op, så man rammer hinanden på et punkt, hvor vi begge to er enige om: Okay, så er det den her stil, vi kører med. Så kan det ikke gå galt.”

- Skrivemakker

”Jeg har HELT vildt tilfreds, med mit kapitel. Jeg føler, at jeg er kommet ud med det, jeg havde på hjertet. Jeg havde den bedste skivemakker, som nærmest kunne skrive mine tanker ordret. Jeg synes, det er helt vildt dejligt, at I har sat os sammen med nogle, som passer til os.”

- *Forfatter*

Forventningsafstemning og personligt match

Der er stor forskel på de enkeltes skrivepars forløb, og evalueringen viser, at uklare forventninger eller uenigheder om processen har kunnet give anledning til frustration. For eksempel har nogle par mødtes ofte og kørt tæt parløb i skriveprocessen. Andre har kun mødtes et par gange. Hos nogle par har skrivemakkeren været primær pennefører, mens det hos andre var forfatteren, der skrev tekstudkast og skrivemakkeren, der kvalificerede og kommenterede. For nogle par er feedback-processerne gået gnidningsfrit og med enighed om, hvor ofte og hvordan det skulle foregå. For andre har feedback-situationerne været sårbare og givet anledning til frustrationer. Evalueringen tyder på, at en tidlig og grundig forventningsafstemning er essentiel for et godt samarbejde og en god skriveproces.

Det er gennemgående for forfatterne, at de har været meget tilfredse med den ”matching” af forfatter og skrivemakker, som Ungdomsbureauet har foretaget. *”Jeg havde den bedste skivemakker, som nærmest kunne skrive mine tanker ordret. Jeg synes, det er helt vildt dejligt, at I har sat os sammen med nogle, som passer til os,”* skriver en forfatter til evalueringen til Ungdomsbureauet.

"Jeg er vant til tovejskommunikation, hvor der er en tekst, og så er der en, der skal give feedback på den. Denne gang har der været en trevejs-kommunikation eller toenhalvvejskommunikation: Du [forfatter] har den originale tekst, og den skal udgives via Ungdomsbureauet. Jeg er mellemmanden. Det har været en udfordring, at jeg ikke havde frie tøjler til at skrive whatever eller lave den opsætning, jeg havde lyst til at lave. Eller bringe nogen følelser i spil og provokere med min måde at skrive på. Men samtidig har jeg lært, at det ikke var mig, der var i centrum. Jeg skulle have din historie fremlagt over for Ungdomsbureauet, så det stadigvæk var din historie, men som de kunne godtage."

-Skrivemakker

"Jeg oplevede, at min makker (der var forfatter) havde det meget svært med, at Ungdomsbureauets feedback på teksten var skriftligt. Hun blev direkte provokeret og næsten stødt over nogle af bemærkningerne. Jeg synes, at UBs feedback var saglig og velbegrundet, men jeg har forståelse for, at det er svært at modtage sådan en feedback på skrift, når man har været igennem en ellers meget mundtlig proces, og når forfatteren virkelig føler, at hun deler nogle meget personlige erfaringer og oplevelser. Så det er måske værd at have in mente fremover."

-Skrivemakker

"Det kan være pga. feedback fra jer, men jeg synes at en del af teksterne kom til at lyde ret ens i sin skrivestil. Og det er lidt ærgerligt."

-Skrivemakker

Ungdomsbureauets rolle

En del forfattere og skrivemakkere har været meget bevidste om Ungdomsbureauets rolle i bogskrivningen og har anset dem for en væsentlig tredjepart i makkerparrets skriveproces, både som opdragsgiver, og som én, der giver feedback og har det sidste ord. Flere giver udtryk for, at de synes, Ungdomsbureauet har haft for stor indflydelse på historiernes endelige form og udtryk og har oplevet det som en begrænsning. En skrivemakker beskriver ligefrem sig selv som *mellemmand* mellem forfatterens historie og Ungdomsbureauets interesser: *"Det har været en udfordring, at jeg ikke havde frie tøjler til at skrive whatever eller lave den opsætning, jeg havde lyst til at lave. (...) Jeg skulle have din historie fremlagt over for Ungdomsbureauet, så det stadigvæk var din historie, men som de kunne godtage."*

Der er nogle skrivemakkere, der fremhæver, at kapitlerne i bogen er kommet til at lyde forholdsvis ens i skrivestil, formentlig pga. Ungdomsbureauets feedback. Der er også en skrivemakker, der påpeger, at den skriftlige feedback kan opleves hård for forfatteren, der har lagt sine inderste oplevelser i teksten.

44

Konklusion

”De” tager en stemme

Det overordnede formål med bøgerne i De-serien er at give de unge, som medvirker, en større demokratisk selvtillid i form af en øget tro på og lyst til at bruge deres stemme til at engagere sig i samfundet på en meningsfuld måde.

Når vi ser på besvarelserne til denne evaluering, må det i stor udstrækning siges at være lykkedes. Forfatternes motivation for at deltage i bogen bogprojektet handler i høj grad om noget, der er større end dem selv. De håber at gøre en forskel for andre, der står i en lignende situation. De vil oplyse, nuancere og bryde med de fordomme og tabuer, som er forbundet med at være kronisk syg. Enkelte håber endda at kunne bidrage til at ændre systemet. I besvarelserne finder vi gennemgående et stort ønske om at skubbe til samfundet – særligt samfundets diskurser om kroniske sygdomme. Flere forfattere beskriver desuden, at selve bogprojektet har hjulpet dem til at blive mere bevidste om det samfundsforandrende potentiale. Derudover beskriver flere forfattere en styrket tro på dem selv. For flere har været selvudviklende at fortælle deres historier og har givet dem nye erkendelser og en større accept af eget liv. *”Jeg er blevet mere åben omkring min sygdom og gemmer den ikke ligeså meget væk,”* som en forfatter formulerer det.

Også hos skrivemakkerne finder vi et stort samfundsengagement i besvarelserne. For skrivemakkerne har det især været meningsfuldt at stille en taleposition til rådighed. Flere udtrykker et ønske om at vise, at et ungdomsliv kan se ud på mange måder, og flere ytrer et ønske om, at bogen vil nå ud til folk med magt og bidrage til at forbedre forholdene for personer med kroniske sygdomme.
Skrivemakkerne finder stolthed i at formidle personligt, autentisk og loyalt over for deres forfatter, og vi finder her en kritisk refleksion over, om Ungdomsbureauet ensretter historierne for meget gennem feedback, hvorved noget af den personlige glød og skrivestil går tabt.

Selvom skrivemakkerne stiller en taleposition til rådighed gennem deres formidling og på den måde ”giver” en stemme til unge med kronisk sygdom, så beskriver forfatterne i høj grad deres medvirken som et aktivt valg, præget af et stort engagement. Man kunne stille spørgsmål ved, om forfatterne mest *bliver givet* en stemme – eller om de i højere grad *tager* en stemme og aktivt vælger at engagere sig i et samfundsrettet projekt. I begge tilfælde må bogprojektet siges at være lykkedes med sin ambition om at skabe øget demokratisk selvtillid og samfundsengagement for en gruppe af unge, som sjældent kommer til orde i den offentlige debat.

Videre anbefalinger

Anbefalinger

På baggrund af evalueringen har vi følgende anbefalinger til Ungdomsbureauet, næste gang De-serien skal udvides med endnu en udgivelse:

1) Fortsæt det gode arbejde
Alle case-personer har overordnet set haft et rigtig godt bogskrivnings-forløb. Langt de fleste har været glade for processen med at fortælle og formidle historierne, langt de fleste er meget tilfredse med resultatet, og langt de fleste har haft en rigtig god oplevelse med deres match af henholdsvis skrivemakker og forfatter. Vi opfordrer Ungdomsbureauet til at fortsætte arbejdet med at sætte fokus på unge, der befinder sig i situationer, der ikke rimer på et almindeligt ungeliv og med at aftabuisere og afstigmatisere følsomme emner ved at stille talepositioner til rådighed for unge, hvis stemmer normalt ikke høres i samfundsdebatten. I evalueringen ser vi, at såvel forfattere som skrivemakkere i høj grad har taget denne agenda til sig og ser deres historier som meningsfulde bidrag med potentiale til at skabe samfundsforandring.

2) Styrk tilliden fra start, eksplicitér værdien af den personlige stemme
Flere skrivemakkere beskriver, at det har været en spændende opgave at skulle formidle forfatterens stemme og sikre en loyal gengivelse af den personlige oplevelse. Det giver forfatterne en tryghed at vide, at de selv har kontrollen med deres historie – nogle virker nærmest lettede over at opdage det. Vi anbefaler, at Ungdomsbureauet tidligt ekspliciterer, at den personlige fortælling og den personlige stemmer er i centrum. Det vil kunne bidrage til at tillid og tryghed mellem skrivemakker og forfatter – ikke mindst for de forfattere, som måtte være lidt betænkelig eller nervøse ved at skulle fortælle deres historier.

3) Forventningsafstemning tidligt i forløbet
Vi anbefaler, at Ungdomsbureauet har fokus på, at skrivemakker og forfatter får forventningsafstemt tidligt i forløbet: Hvor tit skal vi mødes? Hvem er primær pennefører? Hvordan og hvornår giver vi hinanden feedback? Ungdomsbureauet kan med fordel hjælpe og måske endda formalisere denne forventningsafstemning.

Anbefalinger II

4) Fysiske møder er at foretrække – særligt i begyndelsen af et samarbejde

Det er tydeligt, at Corona-situationen har haft en stor indflydelse på forfattere og skrivemakkeres oplevelse af processen. Det understreger vigtigheden af, at forfattere og skrivemakkere forhåbentlig fremover kan mødes fysisk. Evalueringen viser, at geografisk nærhed mellem forfatter og skrivemakker er godt, og at et fysisk møde i begyndelsen af processen er vigtigt for at sikre et fundament for et tillidsfuldt samarbejde.

5) Understøt fællesskabet mellem forfatterne

Flere forfattere beskriver, at de har fået meget ud af at stifte bekendtskab med andre forfatteres historier, og at det har givet dem nye erkendelser, større selvtillid og accept af eget liv samt en mulighed for at få bearbejdet negative tanker og oplevelser. Vi anbefaler, at Ungdomsbureauet så vidt muligt understøtter fællesskabet blandt forfatterne, så disse får mulighed for at lære hinanden at kende og dele erfaringer.

5) Overvej at tillade en større diversitet i teksternes udtryk og form

Evalueringen viser, at skrivemakkere og forfattere anser Ungdomsbureauet for en væsentlig tredjepart i makkerparrets skriveproces. Ungdomsbureauet er opdragsgiver, giver feedback på tekster og har det endelig "say" i teksternes udtryk. Flere skrivemakkere påpeger, at Ungdomsbureauet til tider har for meget hånd i hanke med kapitlernes form og stil, og at kapitlerne bliver redigeret til at ligne hinanden, hvilket står i modsætning til de meget personlige fortællinger og skrivemakkernes kunstneriske frihed. Ungdomsbureauet kan overveje at tillade en endnu større mangfoldighed i tekst, udtryk og form, end man gør i dag, så bøgerne i højere grad bærer præg af at være en samling af forskellige stemmer, penneført af forskellige skribenter.

6) Overvej mundtlig feedback

Enkelte forfattere har oplevet det hårdt at få skriftlig feedback på en meget personlig tekst. Ungdomsbureauet kan overveje, om feedback – eller noget af den - skal gives mundtligt, særligt hvis den indeholder konstruktiv kritik af forfatternes personlige fortællinger.

Analyse & Tal
f.m.b.a.

Analyse & Tal er et kooperativt analysebureau med kontorer i København, Aarhus og Oslo. Vi tæller dét, der er svært, og kombinerer klassiske sociologiske metoder med nye digitale.

Analyse & Tal har eksisteret siden 2014 og tæller i dag 20 faste medarbejdere. Vores drøm er at skabe et mere demokratisk og retfærdigt samfund. Derfor har vi valgt at organisere os som et medarbejderejet kooperativ.

Vi er stolte af at investere vores overskud i udviklingen af nye metoder, projekter og i demokratiseringen af vores samfund som helhed.